

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
معاونیت بخش علوم بشری
مرکز بین المللی تحقیقات کوشانی

تحقیقات کوشانی

په دې ګڼه کې:

- مطالعه سفال در ساحه باستانی مس عینک
- هنر انتزاعی و چگونگی کاربرد آن در دوره کوشانی
- ساحات باستانی کوشانی ها در آسیای مرکزی...
- بررسی جایگاه بودیستوا اولوکیئتسوره در...
- د هندوکش پر تهذیب د کوشانیانو سیاسي اغېز
- بنای چیم تپه؛ اثر تاریخی دوره کوشانی ها در...

- دوره پنجم
- ماه سنبله
- سال: ۱۴۰۱ هـ.ش.
- شماره مسلسل: ۲۸
- سال تاسیس: ۱۳۵۷ هـ.ش.
- کابل - افغانستان

شماره ۱، سال ۱۴۰۱

مجله تحقیقات کوشانی

KUSHAN RESEARCHES

6 Monthly Journal

Establishment 1978
Academic Publication of
Academy of Sciences of Afghanistan
Serial No: 28

Address:
Academy of Sciences of Afghanistan
Qala-i-Fathullah, Kabul-Afghanistan
Tel: 0202201279

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
معاونیت بخش علوم بشری
مرکز بین المللی تحقیقات کوشانی

تحقیقات کوشانی

مجله علمی - تحقیقی

سال تاسیس: ۱۳۵۷ ه.ش.

شماره مسلسل: ۲۸

یادداشت

- مقاله رسماً از آدرس مشخص با ذکر نام، تخلص، رتبه علمی، نمبر تیلیفون و ایمیل آدرس نویسنده به اداره اکادمی علوم فرستاده شود.
- مقاله ارسالی باید علمی - تحقیقی، بکر و مطابق معیارهای پذیرفته شده علمی باشد.
- مقاله باید قبلاً در جای دیگری چاپ نشده باشد.
- عنوان مقاله مختصر و با محتوا مطابقت داشته باشد.
- مقاله باید دارای خلاصه حد اقل حاوی ۸۰ الی ۲۰۰ کلمه بوده و گویای پرسشی اصلی باشد که مقاله در پی پاسخ دهی به آن است. همچنان خلاصه باید به یکی از زبان های یونسکو ترجمه شده باشد.
- مقاله باید دارای مقدمه، مبرمیت، هدف، سؤال تحقیق، روش تحقیق، نتایج به دست آمده و فهرست منابع بوده و در متن به منع اشاره شده باشد.
- مقاله باید بدون اغلاط تایپی با رعایت تمام نکات دستور زبان، تسلسل منطقی موضوعات در صفحه یک رویه کاغذ A4 در برنامه word تنظیم شده باشد.
- حجم مقاله حد اقل ۷ و حد اکثر ۱۵ صفحه معیاری بوده، با فونت ۱۳ تایپ شود، فاصله بین سطرها واحد (Single) باشد و به شکل هارد و سافت کاپی فرستاده شود.
- هیأت تحریر مجله صلاحیت رد، قبول و اصلاح مقالات را با در نظر داشت لایحه نشر- اتی اکادمی علوم دارد.
- تحلیل ها و اندیشه های ارایه شده بیانگر نظریات محقق و نویسنده بوده، الزاماً ربطی به موقف اداره ندارد.
- حق کاپی مقالات و مضامین منتشره محفوظ بوده، فقط در صورت ذکر مأخذ از آن استفاده نشراتی شده می تواند.
- مقاله وارده دوباره مسترد نمی گردد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د ۱۳۹۹ لمریز کال د وروستیو شپږو میاشتو دوهمه گڼه چې په ۱۴۰۰ لمریز کال کې یې د چاپ او خپراوي تمه کېده، په هېواد کې د ســــــــــــــــــــیاسي تحولونو له کبله ځنډېدلې وه، د اسلامي امارت له راتگ سره دا دی تر بیا کتنې وروستــــــــــــــــــــته چاپ او خپرېږي.

ناشر: ریاست اطلاعات و ارتباطات عامه اکادمی علوم افغانستان

مدیر مسؤول: محقق ستوری شمس مایار

مهتمم: نوماند خپرنیار عصمت الله رحمتزی

هیأت تحریر:

- سرمحقق کتاب خان فیضی
- سرمحقق عبدالشکور قیومی
- پوهنوال مجتبی عارفی
- معاون سرمحقق علی احمد جعفری

دیزاین: محقق ستوری شمس مایار

مطبعه: لایف ستار، کابل - افغانستان

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

آدرس: مرکز بین المللی تحقیقات کوشانی اکادمی علوم افغانستان.

قلعه فتح الله، جوار مسجد میرعبدالکریم آغا، کابل.

شماره تماس ریاست اطلاعات و ارتباطات عامه: ۰۲۰۲۲۰۱۲۷۹ (۰۰۹۳)

ایمیل ریاست اطلاعات و ارتباطات عامه: info@asa.gov.af

شماره تماس مدیر مسؤول: ۰۷۸۵۶۰۹۶۶۱

ایمیل مدیریت مجله: kushanmagazine@yahoo.com&storaisshams.mayar@gmail.com

اشتراک سالانه

کابل: ۳۲۰ افغانی

ولایات: ۴۸۰ افغانی

کشور های خارجی: ۲۰ دالر امریکایی

- قیمت یک شماره در کابل: ۸۰ افغانی
- برای استادان و دانشمندان اکادمی علوم: ۷۰ افغانی
- برای محصلین و شاگردان مکاتب: ۴۰ افغانی
- برای سایر ادارات: ۸۰ افغانی

فهرست موضوعات

شماره	عنوان	نویسنده	صفحه
۱.	د تحقیقات کوشانی مجلې ...	د مدیر مسوؤل پیغام	الف - ب
۲.	گزارش تدویر نمایشگاه آثار ...	مدیریت مجله	۱
۳.	مطالعه سفال در ساحة باستانی ...	سرمحقق کتاب خان فیضی	۴
۴.	هنر انتزاعی و چگونگی کاربرد ...	معاون سرمحقق فایقه لحظه فیضی	۴۴
۵.	ساحات باستانی کوشانی ها ... (قسمت اول)	معاون سرمحقق علی احمد جعفری	۶۰
۶.	بررسی جایگاه بودیستوا ... (قسمت اول)	محقق ستوری شمس مایار	۷۴
۷.	د هندوکش پر تهذیب د ...	خپرنوال فریدالله نوري	۹۵
۸.	ساختار و اهمیت ستوپه منحیث ...	معاون محقق بی بی ماه محمدی	۱۰۵
۹.	بنای چیم تپه؛ اثر تاریخی دوره ...	مسعود نعیمی	۱۲۸
۱۰.	کشف جدید بودیستوای متفکر؛ ...	احمد ضیاء نورنگ	۱۴۴

د مدير مسؤول پيغام

د " تحقيقات كوشاني " مجلې، د څلورمې دورې پاى د پنځمې دورې پيل

درنو لوستونكو!

لكه څرنگه چې ټولو ته روښانه ده، زموږ د گران هېواد افغانستان؛ تاريخ د ډېرو سياسي، اقتصادي، فرهنگي او ټولنيزو بدلونونو، طبيعي پېښو او داسې نورو؛ شاهد پاتې شوى دى. نو له همدې كبله د " تحقيقات كوشاني " مجله هم د ۱۳۹۹ لمريز كال په اوږدو كې د چاپ څخه شاتې پاتې شوې وه؛ خو د اسلامي امارت د واكمندو څخه وروسته چې د هېواد اوضاع او حالات ښه شول نو علمي او فرهنگي برخې ته هم ژور پام واړول شو؛ د مثال په توگه د ټولو چارو د سمون سره سره د افغانستان د علومو اكاډمۍ د علمي-څېړنيزو مجلو د چاپ بهير په منظم ډول بيا پيل شو. په همدې اساس چې كم تر كمه يو نيم كلن ځنډ د يادې مجلې د شاتې پاتې كېدو لامل نشي نو د مجلې مديريت لخوا د علومو اكاډمۍ مشرتابه ته رسماً وړانديز وشو تر څو د وړانديز شويو دلايلو پر بنسټ څلورمه دوره تېر ته پاتې شي او پنځمه دوره پيل شي چې له نېكمرغه ياد وړانديز د مشرتابه لخوا منظور او د مجلې

تحقیقات کوشانی

مدیریت ته وصول شو چې متن یې په دې ډول نقل کېږي: « به مقام محترم ریاست اکادمي علوم افغانستان!

پیشنهاد شماره (۳۷/۱۵) مؤرخ ۱۴۴۳/۱۰/۱۵ مرکز بین المللی تحقیقات کوشانی
واصل و چنین مینگار: مدیریت مجله تحقیقات کوشانی در متن پیشنهادی شماره
۳۵/۵۰ مؤرخ ۱۴۴۳/۱۰/۱۴ خویش تحریر نموده است که: مجله تحقیقات کوشانی از
آغاز نشر الی اکنون فراز و نشیب هایی را در خصوص نشر منظم و مسلسل، تجربه کرده
است. علیرغم تلاش های همه جانبه به منظور نشر هر چه بهتر و منظم مجله هنوز هم یک
سلسله مشکلات موجود از لحاظ اقتصادی و ضمناً شیوع ویروس کُرنا در جریان سال
۱۳۹۹ خورشیدی مانع نشر منظم و مسلسل مجله مذکور گردیده است. لذا با در
نظرداشت موارد فوق الذکر پیشنهاد میگردد که در صورت امکان از آغاز سال ۱۴۰۱ دوره
چهارم خاتمه یافته و دوره جدید (پنجم) مجله با حفظ شماره مسلسل آغاز یابد.».

نو د یادونې وړ ده چې دغه پر له پسې ۲۸ شمېره په حقیقت کې د ۱۳۹۹ لمریز کال
دویمه شمېره وه چې هغه مهال له چاپ څخه پاتې شوه خو اوس مهال د وړاندیز شوي متن
په پام کې نیولو سره د ۱۴۰۱ لمریز کال یعنی پنځمې دورې لومړی شمېره ده چې د
لوستونکو لاس ته رسېږي.

په درنښت

د تحقیقات کوشانی مجلې اداره

۱۴۰۱/۶/۱۲ هجری شمسی

گزارش تدویر نمایشگاه آثار اتنوگرافی به مناسبت روز تحقیق و پژوهش

نمایشگاه آثار موزیم اتنوگرافی اکادمی علوم افغانستان، یوم چهارشنبه تاریخ ۱۳۹۹/۹/۱۲ خورشیدی به مناسبت روز تحقیق و پژوهش به ابتکار مرکز بین المللی تحقیقات کوشانی در تالار سمینار اکادمی علوم (علامه احمد علی کهزاد) با اشتراک جمعی از پژوهشگران، مؤرخان، اساتید، فرهنگیان و محصلین افتتاح گردید و برای سه روز ادامه داشت.

نمایشگاه با تلاوت آیات قرآن کریم آغاز گردید. در نخست سرمحقق داکتر محمد علم اسحاقزی معاون بخش علوم بشری اکادمی علوم افغانستان ضمن اظهار سپاس از اشتراک مهمانان و حضور گسترده دانشمندان در این نمایشگاه، اظهار نمودند که: علم اتنوگرافی ارتباط ناگسستنی با فرهنگ و جامعه دارد. فرهنگ هستی مادی و معنوی جامعه را احتوا مینماید. اتنوگرافی یا علم شناخت مردم یک علم نوین است که در جهان در قرن بیستم به وجود آمده است. علما و دانشمندان به منظور شناخت فرهنگ، عنعنات، طرز معشیت انسان ها از تحلیل وسایل اتنوگرافی استفاده مینمایند. خوشبختانه در اکادمی علوم افغانستان موزیم تحقیقاتی اتنوگرافی موجود و فعال است که زمینه تحقیقات مردم شناسی را بیشتر فراهم نموده است.

تحقیقات کوشانی

به عقیده وی در حال حاضر در ولایات، قراء و قصبات افغانستان اقوامی زندگی مینماید که از آن‌ها معلومات درستی در دست نیست. وظیفه پژوهشگران است که در مورد شناسایی آن تحقیق نماید؛ البته در این راستا نیاز به تحقیق ساحوی داریم. اکادمی علوم با ایجاد اولین موزیم اتنوگرافی در سطح کشور این زمینه را مهیا ساخته و پژوهشگران میتوانند آثار موجود موزیم را تحت بررسی و شناخت قرار دهند و در شناخت فرهنگ افغانستان نقش مثبت ایفا نمایند.

روی‌همرفته، در ادامه محفل افتتاحیه معاون سرمحقق فایقه لحظه فیضی ریس اسبق مرکز بین‌المللی تحقیقات کوشانی صحبت‌های محوری خود را پیرامون اهمیت موزیم‌ها در تحقیق و هدف تدویر نمایشگاه را اینگونه خلاصه نمود که: موزیم‌ها یکی از منابع عمده تحقیق بوده که به عنوان نهادهای دایمی و غیر انتفاعی در خدمت جامعه قرار دارد و در توسعه جوامع نقش ارزنده داشته که به روی همه‌گان گشوده است و زمینه تحقیق را فراهم مینماید. وی همچنان افزود که هدف از تدویر این نمایشگاه شناسایی و اهمیت موزیم‌ها در راستای تحقیق و شناخت فرهنگ کثیرالمیتی افغانستان است؛ زیرا امروز موزیم‌ها تنها مکان‌های نگهداری و نمایش آثار نبوده، بلکه مکان‌های فرهنگی، آموزشی و تحقیقی اند که شواهد مادی فرهنگ‌های متنوع را جمع و نگهداری نموده و به منظور مطالعه و آموزش منتشر میسازد.

موصوفه همچنان یادآور شد که: ما در صدد هستیم تا با تهیه طرزالعمل مشخص برای موزیم، آن را به منبع عایداتی مبدل سازیم.

و قابل ذکر میدانند که آثار بسیار ناب و نفیس از زون‌های مختلف و اقوام مختلف در موزیم وجود دارد که ارزش فراوان مشاهده‌ای و تحقیقی را دارد.

علاوتاً محترم فایقه لحظه فیضی از نهادهای تعلیمی و تحصیلی درخواست نمود تا محصلین خویش را تشویق به دیدار از موزیم متذکره نموده و آنها را وادار نمایند که ورای آثار اتنوگرافی موجود در این موزیم، مقالات علمی-تحقیقی، مونوگراف‌ها و غیره را تحریر نمایند که این مهم در قسمت شناسایی فرهنگ و هنر مردم افغانستان یک نیاز مبرم است. برعلاوه قابل‌یادمانی است که به این موزیم منحیث اولین موزیم تحقیقاتی اتنوگرافی در

گزارش تدویر نمایشگاه آثار اتنوگرافی...
_____

سطح کشور توجه جدی صورت گیرد و بهای آن در بازتاب باورها و عنعنات مردم این خطه باستان و تاریخ غنی کشور ارزش یابی گردد.

متعاقباً سرمحقق طوبا ابوی صادق آمر اسبق موزیم تحقیقاتی اتنوگرافی در مورد موزیم معلومات خویش را ارایه نموده افزود: موزیم تحقیقاتی اتنوگرافی اکادمی علوم افغانستان با داشتن آثار ارزشمند هنری، تاریخی و باستانی به عنوان یکی از منابع مهم پژوهش در تاریخ و فرهنگ کشور ما محسوب میشود. به گفته وی: در عصر نوین اهداف دست یابی در مسیر شناخت میراث های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بودن پژوهش ممکن نبوده به خصوص دست یابی به موزیم های علمی- تحقیقاتی؛ بنابر این لازم است تا نقش موزیم ها را در این راستا به شناسایی گرفته و در این مکان با ارزش زمینه پژوهش های علمی را فراهم نماییم.

به عنوان فرجامین سخنان، فقیر احمد میوند وال مشاور وزارت عدلیه دولت وقت در باره ارزش و اهمیت موزیم سخنان ارزشمند خود را ارایه داشته و افزود: برای اکادمی علوم و مرکز بین المللی تحقیقات کوشانی مباحث است که چنین فضای فرهنگی را در راستای شناخت تاریخ و فرهنگ افغانستان مساعد نموده است و بر برگزار کننده گان این برنامه تحسین باد؛ زیرا شناخت یک کشور وابسته به داشته های فرهنگی آن است که در این مکان فرهنگی هم آثار حفظ گردیده و هم زمینه شناخت آن میسر گردیده است.

در ختم محفل افتتاحیه برای تعدادی از مهمانان ورجاوند، به منظور ترویج و تقویت فرهنگ دیدار از موزیم ها و ارج گذاری به تحقیقات علمی، تحایف مشمول سه شماره مجله تحقیقات کوشانی نیز اهدا گردید.

قابل ذکر است که این نمایشگاه به تاریخ ۱۳۹۹/۱۰/۱۲ خورشیدی افتتاح و الی ۱۳۹۹/۱۰/۱۵ خورشیدی ادامه یافت در این مدت کوتاه اغلب علاقه مندان، پژوهشگران و محصلان از این موزیم دیدار به عمل آوردند.

با احترام

اداره مجله تحقیقات کوشانی

۱۴۰۰/۳/۸ هجری شمسی